

Amb personalitat pròpia

L'adolescència és una etapa de dubtes i inseguretats que es pot agreujar en el cas dels infants adoptats
P. 4-5

Els nens adoptats a l'adolescència: el mirall dels grans interrogants

Tenen més necessitat d'estar segurs que l'amor dels seus pares és incondicional

MARTA ESPAR

FOTO: PERE VIRGLI

El Melkamu Valero preferia fer la foto per il·lustrar aquest reportatge amb els seus amics. Millor que amb la família, no? Normal, és un adolescent amb ganes de créixer, agradar i abraçar totes les coses bones que li augura la vida d'adult. Quan li preguntes com veu el seu futur, respon que té moltes ganes de fer les coses per ell mateix, a la seva manera, com la majoria dels nois de 15 anys. Totes les seves respostes semblen tretes d'un manual sobre adolescència. Només canvia de cara per deixar entreveure un somriure càlid i malenconiós quan parlem del seu país d'origen: Etiòpia. T'agradaria anar-hi? "No m'ho he plantejat -respon-. Més aviat em fa por". I diu que quan hi pensa té papallones a la panxa. El Melkamu va arribar a Barcelona amb 6 anys i els seus pares adoptius, l'Albert i l'Eva, expliquen que és un nano bo i sensible al qual li agrada fer coses i conèixer nova gent. Es va adaptar molt bé a la família, asseguren. Quan s'enfada, explica l'Eva, "expressa una ràbia molt de soca-rel, com si la tingues molt amagada". Com la majoria d'adolescents?

El Melkamu és un dels 13.000 nois i noies adoptats a través de processos

d'adopció internacional que viuen a Catalunya. La gran majoria van arribar al país amb el canvi de segle i ara estan entrant a l'adolescència. Com viuen aquest procés de transformació? "Passen per una crisi pròpia de l'edat i hem de tenir clar que crisi no significa sempre alguna cosa negativa", explica Vinyet Mirabent, directora del Centre Mèdic Psicològic de la Fundació Vidal i Barraquer de Barcelona, entitat acreditada per l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció (ICAA) per a la formació, idoneïtat i seguiment postadoptiu. Igual que en la resta d'adolescents, en el jove adoptat es remouen totes les bases i relacions de la infantesa i, sobretot, les relacions amb un mateix, però Mirabent subratlla que aquest jove "té uns primers mesos o anys en què no ha viscut en família i durant els quals han succeït coses molt importants que tenen a veure amb carències emocionals, amb negligències en el tracte, amb una dificultat perquè s'hagin entès les seves necessitats individuals i, per tant, ha hagut de viure amb un alt grau de soledat i trobar la manera de fer front a aquesta soledat com ha pogut". Si durant tot el procés de la infantesa ha pogut compartir amb els seus pares adoptius tots els sentiments i fantasies que es

.....
En aquesta etapa és normal que mostrin una gran manca de confiança personal
 .....

van generant, i s'ha pogut sentir acompanyat, tindrà més eines per integrar tot el joc d'emocions, dols i identificacions que es desenvolupen en travessar la línia de la preadolescència.

I la línia no sembla exempta de dificultats: "El que observem en la majoria dels nens adoptats quan arriben a l'adolescència és que presenten una gran manca de confiança personal, una important necessitat de conèixer i integrar la seva història, així com de saber els motius dels pares per haver-los adoptat, i especialment sentir la seguretat que l'amor dels pares adoptius és realment incondicional", explica Olga Jordà Soler, psicòloga, tècnica del servei d'adopcions i atenció postadoptiva d'AD' Inicatives Socials de Girona. Aquest

rerefons de malestar emocional, que no sempre poden expressar amb paraules, sol expressar-se a través de la conducta, tant a l'escola com en l'àmbit familiar. "Podem trobar-nos adolescents que presenten conductes desafiantes, en alguns casos agressives, rebels, de baix rendiment escolar o absentisme; també problemes de relació amb els pares adoptius -especialment focalitzats en la mare- i amb els germans. Oposició, discussions constants, mentides, furtos, tristesa, aïllament o mala elecció d'amistats, i alguns són víctimes de *bullying*", afegeix la psicòloga.

L'ICAA va posar en marxa l'any 2005 un servei d'atenció en postadopció gratuït per donar resposta a les demandes de suport de moltes famílies adoptives. Núria Canal, directora de l'ICAA fins al mes passat, explica que el motiu majoritari de consulta -un 49%- eren els problemes de conducta a casa o a l'escola. La resta demanava ajut per abordar els orígens, per separació dels pares adoptius o per possibles trastorns mentals o de l'aprenentatge. Des del servei d'atenció postadoptiva d'AD' Inicatives Socials, una de les entitats designades per l'ICAA per donar aquest servei gratuïtament, Jordà matisa que la demanda per problemes

ARRELAT. El Melkamu és un dels 13.000 nois i noies adoptats a través de processos d'adopció internacional que viuen a Catalunya.

de conducta sol ser la demanda explícita que fan les famílies quan arriben al servei, però la demanda implícita que sorgeix té a veure amb la necessitat de l'adolescent de construir la seva pròpia identitat. "Sovint les famílies s'obliden del que s'havia treballat a la formació de preparació per a l'adopció, i tenen la necessitat de normalitzar la situació adoptiva equiparant el fill adoptat amb un de biològic. I això ha de ser així a nivell afectiu, però és essencial que no s'obviï el fet diferencial que representa l'adopció", subratlla la psicòloga.

A més, afegeix, "la demanda dels pares sol estar en relació amb l'adolescent i la conducta, i això fa que els resultis difícils connectar emocionalment amb el moment vital en què es troba l'adolescent, ni amb el d'ells mateixos". Jordà apunta que també hi influeixen, en gran mesura, les expectatives que s'havien format en relació amb com seria el seu fill i que, si no es compleixen, fa que se sentin frustrats.

"Ser pares adoptius requereix un esforç més gran i moltíssima contenció, perquè demana dels

pares una funció reparadora per ajudar els fills adoptats a arreglar la seva història de seqüeles i pèrdues”, apunta l'exdirectora de l'ICAA. Mirabent afegeix un altre element: “La constitució d'una família adoptiva té més riscos, perquè està feta de dols confluents, el dels nanos i el de molts pares que arriben a l'adopció després de passar per un procés dolorós d'infertilitat”.

Les consultes reben pares que arriben cansadíssims i amb una acumulació de frustració amb l'adopció que cal treballar prèviament. És reparable? “Es poden reparar moltes coses”, assegura Mirabent. “Hi ha molt a fer per reconstruir dols i emocions associades, però els professionals hem de ser conscients que estem davant d'un procés extremament delicat i que requereix molt d'esforç, sovint molt lent”. “L'augment espectacular de l'adopció internacional suposa un repte a nivell social”, assegura Canal, malgrat que, segons les seves dades, el nombre de sol·licituds ha viscut un decrement exponencial, de més del 30%, en els últims tres anys. Només un 0,9%

d'aquests processos no tenen èxit, és a dir, els nanos tornen a la tutela administrativa. “Però un sol cas ja és motiu suficient per revisar i millorar tot el que hagi pogut fallar”, conclou Canal.

A qui m'assemblo?

Una noia procedent d'un país africà es passava dues hores planxant-se el cabell abans de sortir amb les amigues. Un altre noi, també procedent de l'Àfrica, expressava la ràbia que li feia que li demanessin que ensenyés la seva motxilla quan entrava al supermercat. I a una noia d'origen xinès amb accent de Lleida no li agradava que se li dirigissin en castellà. Un dia una psicòloga li

va preguntar a una adolescent nascuda a Rússia: “Què penses quan et mires al mirall?”. Ella va respondre: “Estava esperant que algú em fes aquesta pregunta”. Tota adolescència comporta una sèrie de processos de dol, descriu Mirabent: el dol per la pèrdua de la infància que hem tingut, el dol pel cos que teníem i que ara es comença a transformar i el dol per l'abandó de la idealització dels pares, però és que l'adolescent adoptat qüestiona no només els pares adoptius, sinó també els que el van tenir: “Es pregunta qui eren i per què el van tenir i després no el van poder criar”. I quan es miren al mirall, no tenen models per comparar-se

perquè no comparteixen els patrons genètics de la seva família adoptiva. “Si jo tinc un nas de ganxo que no té ningú més a la família, aquesta diferència em posa directament en contacte amb l'interrogant de qui eren i com eren la meua família biològica”, afegeix. Els models d'identificació donen sentit de pertinença. “La reacció en aquests moments dependrà en bona part de la base de personalitat del nano i també de com s'ha viscut l'adopció a la família, és a dir, com s'han tingut en compte els sentiments no sempre tan transparents que té el nen envers tota la seva realitat adoptiva”, aclareix la psicòloga de la Fundació Vidal i Barraquer. I posa un exemple: “Molts pares es confonen i pensen que si el nen no diu res i es veu tranquil és que tot està bé. I moltes vegades els nens o bé no en són conscients del tot del que tenen a dins i ho expressen a través d'actituds que s'han de saber llegir, o bé no s'atreveixen a preguntar perquè els sap greu que els pares adoptius sàpiguen tot el que es pregunten. Per tant, els pares adoptius han de poder rescatar els nanos del silenci. Si no es fa durant la infantesa, tots els interrogants que els ha retornat el mirall esclaten.”

A l'institut

A la classe de 2n d'ESO de l'Escola Projecte de Barcelona, 5 dels 32 alumnes són adoptats. El seu tutor, el David Tugás, professor de tecnologia, explica que les noies acostumen a ser més reservades i més integrades en l'estructura acadèmica, mentre que els nois poden ser més moguts, amb més dificultats per organitzar-se, però amb força habilitat i interès en els tallers que demanen pràctica i experiència. En general, parla d'experiències positives i de com cadascun d'ells va trobant el seu lloc a l'aula i entre els companys, tot i que pensa que, en general, a les noies els costa més ampliar el nucli d'amistats. Tugás és conscient de les necessitats que tenen els alumnes adoptats i explica que se'ls acostuma a preparar un pla individualitzat que obté bons resultats, però pensa que als professors els falten més espais i temps per compartir experiències o, simplement, reflexionar sobre cada cas individual. Sovint, la pressió curricular no els ho permet. —

Fora de classe

Xavier Gual

“Profe, no em caus bé”

Tots tenim persones que ens fan de referents. Poden ser familiars, amics, també professors. Vaig admirar alguns dels docents que es van creuar en la meua vida acadèmica i els guardo per sempre en la memòria. Tot i que m'han quedat més les persones que les seves lliçons. Com a professor m'exposo que els meus alumnes em jutgin cada dia. Els adolescents, en aquest aspecte, són totalment francs. Saps si els caus bé o tot el contrari. T'ho diuen a la cara. Particularment necessito notar-me relativament apreciat per treballar amb més seguretat. Guanyar-te'ls demana temps, implicació i constància.

Els alumnes respecten determinats professors i en menyspreen d'altres. La fama que tinguis hi juga molt a favor i s'escampa ràpidament fins i tot entre alumnes que no tens però que un dia te'ls pots trobar fent una guàrdia. Si els caus bé els alumnes et respecten i et confessen intimitats. Acabem sabent moltes coses de les seves vides, fins i tot dels alumnes més hermètics. Sovint la confiança fa que davant teu parlin malament d'un altre professor. Per sistema sempre defenso la feina dels altres companys, tot i que algunes vegades per dins puc compartir part d'aquestes crítiques.

Quan fas de tutor tot això es multiplica i es complica. Cada any em discuteixo amb alumnes perquè confonen la simpatia o antipatia del professor amb els resultats de l'assignatura. És evident que és més difícil treure bones notes d'una assignatura si el professor no et cau bé, però això no pot ser mai utilitzat com a única excusa per suspendre. A vegades et reuneixes amb un alumne que n'ha suspès un munt per buscar solucions i ell et contesta que tal o qual assignatura no l'aprovarà mai perquè la imparteix un professor determinat. En realitat és un xantatge emocional. A mi, esclar, no em queda altre remei que plantejar-los que totes les assignatures s'han d'aprovar, indistintament de la bona o mala sintonia que tinguis amb qui la imparteix.

En realitat els estic preparant per a la vida adulta. Situacions que d'aquí a no gaires anys es trobaran a les feines. No hi ha lloc de treball on no et trobis el típic que et cau fatal i no pots suportar. Per no parlar d'aquell cap o encarregat, que és fill de l'amo i que et despatxarà a la primera perquè no us caieu gens bé. O fins i tot aquell que t'alliçona sobre com has de fer la teua feina quan no l'ha feta mai ni ho pretén.

Xavier Gual és escriptor i professor de secundària

